

خلاصه گزارش
«راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی»
۲. نماگر پرداخت مالیات»

گزارش‌های سالیانه «سهولت انجام کسب‌وکار» که از سال ۲۰۰۵ توسط بانک جهانی منتشر می‌شود، به بررسی محیط حقوقی و اداری کسب‌وکار در ۱۸۹ کشور جهان می‌پردازد. جایگاه ایران در این گزارش‌ها در سال‌های گذشته به تدریج بدتر شده به گونه‌ای که براساس آخرین گزارش بانک جهانی در سال ۲۰۱۴، رتبه ۱۵۲ به جمهوری اسلامی ایران تعلق گرفته است. با توجه به وضعیت نامناسب جمهوری اسلامی ایران در گزارش مذکور، گروه مطالعات کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس، به سفارش کمیسیون حمایت از تولید ملی و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی پروژه‌ای مطالعاتی با هدف «بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار» را آغاز کرد. در این پروژه، با به‌کارگیری روش‌های کتابخانه‌ای و پیمایشی، مجموعه‌ای از راهکارها و پیشنهادهای اصلاح، حذف یا وضع قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی به منظور دستیابی به جایگاه اول منطقه در هر نماگر، با فرض ثبات وضعیت همه کشورها براساس گزارش ۲۰۱۴ بانک جهانی ارائه شده است. در این مطالعات همچنین انطباق مندرجات گزارش‌های بانک جهانی درباره ایران با واقعیات موجود در کشور مورد بررسی قرار گرفته است. نکته قابل توجه، اختلاف فاحش اطلاعات مورد استفاده بانک جهانی برای تعیین وضعیت و رتبه ایران، با اطلاعات صحیح و واقعی است به طوری که گام نخست برای بهبود رتبه کشور، اصلاح اشتباهاتی است که به دلیل ارائه اطلاعات ناقص و یا قدیمی از طریق پرسش‌شوندگان منتخب بانک جهانی، به واشنگتن ارسال می‌شود.

مطالعه مربوط به نماگر پرداخت مالیات^۱ (یکی از ۱۰ نماگر انجام کسب‌وکار که شامل مالیات و بیمه تأمین اجتماعی می‌شود) نشان می‌دهد، زمان لازم برای پرداخت‌های تأمین اجتماعی در گزارش بانک جهانی بیش از حد برآورد شده است. طبق مفروضات بانک جهانی شرکت مؤدی مورد بررسی، دارای ۶۰ نفر کارکن است، در طول دوره فعالیتش نیروی جدیدی استخدام نکرده و در طول دوره فعالیتش کسی شرکت را ترک نکرده است. در نتیجه فهرست کارکنان و مالیات حقوق و بیمه تأمین اجتماعی در تمام ماه‌های سال ثابت است و تغییری نمی‌کند. بنابراین بعد از ماه اول زمانی برای آماده‌سازی و تکمیل فرم لازم نیست و فقط ارسال اسامی و پرداخت مالیات زمانبر است. با این اوصاف، برآورد این است که برای پرداخت مالیات بر حقوق و حق بیمه تأمین اجتماعی، با این فهرست ثابت نهایتاً ۴۸ ساعت در سال لازم است. اما به نظر می‌رسد مشاوران ایرانی بانک جهانی در تکمیل پرسشنامه به فروض «شرکت مؤدی» کم‌توجهی کرده‌اند و زمان مورد نیاز در گزارش ۲۴۰ ساعت درج شده است. با اصلاح این اشتباه و لحاظ زمان واقعی پرداخت مالیات در ایران، عدد مندرج در گزارش بانک جهانی از ۳۴۴ ساعت به ۱۵۲ ساعت کاهش می‌یابد.

۱. مشخصات گزارش تفصیلی به این شرح است: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی؛ گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)، «راهکارهای بهبود رتبه ایران در گزارش انجام کسب‌وکار بانک جهانی ۲. نماگر اجرای پرداخت مالیات»، شماره مسلسل ۱۳۵۶۶، اسفندماه ۱۳۹۲.

جدول راهکارهای قانونی، مقرراتی و اجرایی پیشنهادی برای بهبود رتبه ایران در نماگر پرداخت مالیات گزارش انجام

کسب‌وکار بانک جهانی

عنوان	کوتاه‌مدت	میان‌مدت	بلندمدت
راهکارهای قانونی			کاهش نرخ مالیات بر شرکت‌ها همزمان با افزایش نرخ مالیات بر ارزش‌افزوده و یا گسترش پایه مالیاتی به طرق دیگر اصلاح تبصره «۱» ماده (۲۸) قانون تأمین اجتماعی (کاهش نرخ بیمه تأمین اجتماعی)
راهکارهای مقرراتی		تدوین دستورالعمل‌های مناسب برای تخفیف تکالیف قانونی مؤدیان کوچک و متوسط	
راهکارهای اجرایی	ارائه گزارش راستی‌آزمایی به بانک جهانی درخصوص زمان پرداخت بیمه تأمین اجتماعی راه‌اندازی سامانه پرداخت الکترونیکی حقوق و دستمزد توسط سازمان امور مالیاتی	الکترونیکی شدن کامل فرآیند پرداخت مالیات بر ارزش‌افزوده و مالیات بر شرکت‌ها	

با استفاده از نرم‌افزار شبیه‌سازی بانک جهانی و با فرض ثبات شرایط دیگر کشورها در سال ۲۰۱۴، انجام اصلاحات به‌صورت زیر منجر به بهبود رتبه ایران در نماگر پرداخت مالیات می‌شوند:

۱. اگر زمان پرداخت‌های نیروی کار، واقعی شود و زمان تمکین از ۳۴۴ به ۱۵۲ ساعت برسد، رتبه جهانی ایران از ۱۳۹ به ۷۱ بهبود می‌یابد.

۲. اگر پرداخت‌های نیروی کار (تأمین اجتماعی و حقوق و دستمزد) با راه‌اندازی سامانه‌ای توسط سازمان امور مالیاتی الکترونیکی شود، کل تعداد پرداخت‌ها از ۲۰ به ۹ پرداخت کاهش می‌یابد. در این صورت رتبه ایران در نماگر پرداخت مالیات از ۱۳۹ به ۱۱۵ بهبود می‌یابد. اگر زمان (مورد اول) و تعداد پرداخت‌های نیروی کار همزمان اصلاح شود رتبه ایران از ۱۳۹ به ۴۸ می‌رسد. اصلاح این دو فرآیند اجرایی در کوتاه‌مدت امکان‌پذیر و قابل تصور است.

۳. اگر همزمان با افزایش نرخ مالیات بر ارزش‌افزوده از ۳ تا ۸ درصد، نرخ قانونی مالیات بر شرکت حدود ۳ درصد کاهش یابد، به نحوی که نرخ کلی سایر پرداخت‌های مالیاتی از ۱۸/۲ درصد به ۱۶/۲ درصد کاهش یابد رتبه ایران از ۱۳۹ به ۱۳۴ بهبود می‌یابد.

۴. در صورت الکترونیکی شدن کامل فرآیند پرداخت مالیات در بلندمدت، رتبه ایران به رتبه ۱۷ دنیا و هفتم سند چشم‌انداز ارتقا خواهد یافت. لازم به یادآوری است حتی با انجام همه اقدامات ممکن در جهت کاهش زمان و تعداد پرداخت‌ها، بدون کاهش شدید نرخ مالیات و نرخ بیمه تأمین اجتماعی، دستیابی به رتبه اول منطقه سند چشم‌انداز امکان‌پذیر نخواهد بود. به لحاظ تفاوت ماهیت اقتصادی - سیاسی - جمعیتی جمهوری اسلامی ایران با برخی کشورهای منطقه سند چشم‌انداز، رسیدن به رتبه اول منطقه در نماگر پرداخت مالیات، چندان قابل توجیه و توصیه نیست. در این نماگر همه اصلاحات در فرآیندها و مقررات به‌همراه کاهش ملایم نرخ مالیات بر سود شرکت‌ها همزمان با گسترش پایه مالیاتی می‌تواند رتبه ایران را از وضعیت فعلی به نحو چشمگیری بهبود بخشد.

